

Hva handler det egentlig om?

114322

Ap
193-97

IRTHOLD
UNFELD

or mye giftgass ble bestilt til leiren i Auschwitz? Skulle den brukes til avlusing, eller til å drepe mennesker? Et omfattende dokumentarisk materiale foreligger, og førsteamanuensis dr. med. Rithold Grünfeld gjennomgår her deler av det.

Debatten rundt David Irvings vitenskapelige forfatterskap om nazismens historie og hans Fredrik Dahls forsvar for Irving om forsker har virket oppskakende i det akademiske miljøet. Jeg har tegnet ved ett punkt hos Dahl, nemlig at avisintervju sier at Irving ok er ute på tynn is når han benekter jøder ble gasset i Auschwitz, samtidig som Irving hevder at stortparten døde av sykdom og/eller sult.

Å være på tynn is kan bety at den er urolig, men også at den holder, at man ikke går gjennom og risikerer å drukne. Det er et annet ord; man skal ikke se på at Irving kan ha rett i endel av sine påstander om at seierherrene diskrediterte Hitler og nazismen ved å hevde at regimet begikk de uhyrligste og urettmessig er beskyldt for. Jeg går ut fra at dette er Irvings for- nøyelse, som ledd i rehabiliteringen av Hitler-epoken, b.l.a. gjennom trivialiseringen av jødeutryddelsene.

På denne bakgrunn er det viktig å presentere noe av den omfattende forskningslitteraturen om Hitlers jødeutryddelser, og i særdeleshet Auschwitz-fenomenet. Det er vokst opp nye generasjoner som ikke kjenner til krigstidens forbytelse, og som derfor lett kan la seg forføre av typer som Irving. For noen av disse ungdommene fortøner Hitler seg historisk like fjern og irrelevant som Napoleon. Vi ser konturene av nynazistiske tendenser i flere vestlige land. Derfor er det grunn til å rekapitulere hva fenomenet Irving egentlig står for, både som historiker og politisk ideolog. De to sidene ved mannen lar seg etter mitt skjønn meget vanskelig adskille. Mine kilder er følgende:

1. Raul Hilberg: «The Destruction of the European Jews», bind 1-3. Holmes and Meier, New York, 1985. Dette verket er alment ansett som den mest autoritative fremstilling av de europeiske jøders skjebne i de tyskokkuperte områder under den annen verdenskrig.
2. «Encyclopedia of Holocaust». Redaktør: Israel Gutman. Macmillan, New York 1990.

3. Leni Yahli: «The Fate of European Jewry 1933-1945». Oxford University Press, New York 1990.
4. Lucy Dawidowicz: «The War Against the Jews». Bantam Books, New York 1975.
5. Kristian Ottosen: «I slik en natt... Historien om deportasjonen av jøder fra Norge». Aschehougs forlag, Oslo 1994.

Sommeren 1941 ble Rudolf Höss, leirkommandant i Auschwitz, kontaktet av Heinrich Himmler, nazistkretsens øverste sjef for sikkerhetstjenesten, SS og det hemmelige politiet. Himmler ønsket å komme med personlige meddelelser. Adolf Hitler hadde gitt ordre om at «die Endlösung der Judenfrage» – løsningen av jøde-spørsmålet – skulle påbegynnes. Himmler valgte Auschwitz i nærheten av Katowice i Polen som middel til oppgaven. Området hadde gode kommunikasjonslinjer via jernbane. Videre hadde man store, men samtidig befolkningsmessig godt isolerte territorier å anvende til etablering og eventuell ekspansjon av leiren. Himmler la gjennomføringen av

» Höss skulle bygge en leir med en drapskapasitet på 4000 drap pr. dag »

Hitlers ordre på Höss' skulder, idet han uttrykte følgende: «SS må utføre orden. Bli ikke orden gjennomført, vil jødene senere ødelegge det tyske folk».

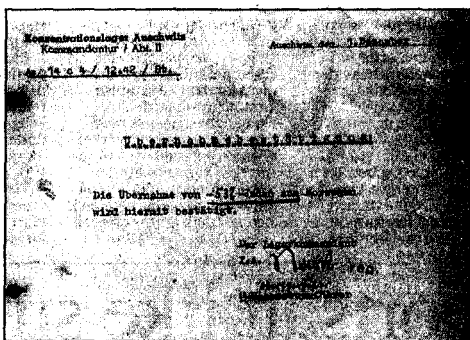
Höss' oppgave var todelt. Han skulle bygge en leir med en drapskapasitet på 4000 drap pr. dag. Denne ble senere utvidet til ca. 8000 ved at det ble innført skiftarbeid.

Det andre var drapsteknologien. Hvordan skulle Höss klare oppgaven å drepe så mange på den enkleste mulige måten og mest mulig uforstyrret, særlig sett i forhold til fangene som ankom til Auschwitz uvitende om hvilken skjebne som ventet dem? De måtte ikke skremmes opp.

Etter å ha besøkt leiren Treblinka, hvor man brukte karbonmonoksyd (kullgas) til å ta livet av fangene, ble Höss ikke imponert over effektiviteten. Det tok for lang tid å drepe mennesker ved hjelp av kullgas. Derfor kom han på tanken å bruke den langt mer effektive gassen hydrogencyanid som drapsmiddel. Den gikk under det kommersielle navnet Zyklon, og ble produsert ved kjemiske fabrikker i Tyskland.

Bruksområdet for Zyklon var under normale forhold skadedyrbeholdnings- og desinfeksjon. På grunn av stoffets ekstreme giftighet måtte desinfeksjon av f.eks. brakker og andre fasiliteter utføres med gassmasker.

Höss hadde ett problem med Zyklon. Det ble ikke fremstilt i leiren,

DYSTERT DOKUMENT: Faksimile av kvittering for 532 norske jøder, datert 1. desember 1942

slik kullgas ble i Treblinka. Det måtte skaffes fra produsenter i Tyskland. Her var han i perioder i prioriteteringsmessig konkurranse med andre kjøpere av Zyklon. Det førte til byråkratisk krangel i Berlin. Himmler og SS ble gitt spesialbehandling, slik at Höss hele tiden ble sikret tilførsel av bruksferdig Zyklon.

Produsentene av Zyklon var b.l.a. Dessauer Werke für Zucker und Chemische Industrie i Dessau og Testa- ved dr. Bruno Tesch. IG Farbenindustrie hadde aksjeinteresser i fabrikkene.

Det foreligger fakturaer av hva disse og andre produsenter leverte av Zyklon til sine kunder. Auschwitz mottok 7,5 tonn Zyklon i 1942 og 12 tonn i 1943.

Zyklon ble levert fra fabrikkene i lufttette bokser som pellets. I kontakt med luft skjedde det en sublimering, dvs. at det krystallinske cyanidet gikk direkte over i gassfase. Dødelig dose av Zyklon i fast form, sublimert til gass, var ett milligram pr. kg. kroppsvekt. For å drepe en person på

» Ett kilogram Zyklon i fast form var tilstrekkelig til å drepe anslagsvis 15 000 mennesker »

70 kg trengtes ca. 70 milligram Zyklon. Ett gram var nok til å drepe ca. 15 personer på 70 kg. Ett kilogram var tilstrekkelig til å drepe anslagsvis 15 000 mennesker. Ett tonn innebar teoretisk avlving av 15 millioner mennesker. Så effektivt klarte selv ikke tyskerne å bruke cyanidet. Anslår man at effektivitetsnivået lå på en tiendedel av det maksimale, ga det et resultat på 1,5 millioner drepte mennesker pr. tonn Zyklon. Ovenikjøpet var Zyklon billig i anskaffelse.

Ifølge vitneutsagn under krigsforbrytterrettssakene etter den annen verdenskrig var estimatet av det årlige

forbruk av Zyklon for desinfeksjon av brakker og transportredskaper i Auschwitz 1,7 tonn. Avlusing av fanger i det åpne, ved ankomsten til leiren, ved hjelp av Zyklon var hverken teknisk eller administrativt velegnet. Det ville skape panikk og kaos. Derimot egnet det seg godt som drapsmiddel i lukkede rom, i gasskamre over eller under jorden. Det medførte bevisstløshet i løpet av få sekunder og død etter 10-25 sekunder. Fysiologisk skjedde det ved indre kvelning. De røde blodlegemene evne til opptak og transport av oksygen ble blokkert.

En viktig grunn til at Höss måtte ha kontinuerlig tilførsel av Zyklon-pellets, var at oppbevaringstiden på lufttette bokser bare var ca. tre måneder. Etter dette sank kvaliteten av stoffet raskt. Drapsmaskineriet måtte derfor sikres fersk Zyklon for å opprettholde maksimal ytelse.

Distribusjonssystemet for Zyklon fungerte knirkefritt til mars 1944. Da ble produksjonsanlegget i Dessau bombet av allierte fly. På dette tidspunkt var SS i ferd med å planlegge og iverksette deportasjon av 750 000 til Auschwitz, som nå var det eneste drapssentret i funksjon.

Man var i en krisesituasjon. Hvordan skulle man håndtere mottaket av 750 000 mennesker i leiren uten systematisk å kunne ta dem av dage så raskt som mulig etter ankomsten? SS ordnet saken. Auschwitz fikk det man trengte av fersk Zyklon.

Nøyaktig hvor mange jøder som ble gasset i Auschwitz, vil aldri bli klart. Ikke engang tysk systematikk maknet å gi pålitelige tall, etter at deportasjonsstrømmene antok dimensjoner leiren fikk problemer med å håndtere. Regnskapsførerne mistet oversikten, til fremtidige historikeres faglige fortvilelse over svikt i dokumentasjonsgrunnlaget for deres vitenskapelige aktivitet.

Selv ikke David Irving, som ifølge Dahl skal være en mester i å oppspore nye og interessante historiske kilder, vil kunne gi et rimelig pålitelig anslag

på antallet gassede. Så hvorfor ikke postulere at ofrene i Auschwitz ikke ble gasset, men døde av sykdom og utsulting? Slik vil det alltid være i krig, slik døde mange siviliserte tyskere, så hvorfor ikke også jøder, vil Irving og andre nazister med ham si.

De norske jøders skjebne sier noe vesentlig om håndteringen av de deporterte ved ankomsten til Auschwitz. Ifølge Ottosen ble i alt 767 jøder deportert til Polen, de aller fleste til Auschwitz. 28 kom fra det med livet i behold, 26 menn og 2 kvinner. Det gir en dødelighet på vel 96 prosent. Ingen annen gruppe av deporterte nordmenn var i nærheten av slike dødsrater, selv ikke Nacht og Nebel-fangene.

Den første transporten av jøder fra Norge, med 532 personer, ankom Auschwitz 1. desember 1942. Gjen-

» Dødeligheten blant de norske fangene i Auschwitz var på over 96 prosent »

nom den primære seleksjonen ble 346 kvinner, barn og arbeidsudyktige menn drept umiddelbart etter ankomsten. 186 arbeidsføre menn ble beordret inn i leiren. Av disse overlevde 9. Senere kom flere transport. De siste i mars 1943. Det gikk på samme måten med dem, en stor del ble myrdet umiddelbart etter ankomsten. Deres opphold i leiren var av meget kort varighet. De rakk å dø av sykdom eller sult.

Sluttresultatet av die Endlösung fremgår av tabellen, 5,1 millioner jøder betydet på ca. 60 prosent av Europas jøder ble drept.

Dødsårsaker blant jøder i Europa under krigen 1939-1945:

• Ghettolisering og utsulting, sykdom og mishandling	over 800 000
• Henrettelser ved skyting og hengning i det åpne	over 1 300 000
• Leirene	ca. 3 000 000
Hvorav dødsleirene:	
Auschwitz	1 000 000
Treblinka	opp mot 750 000
Belzec	550 000
Sobibor	opp mot 200 000
Chelmno (Kulmhof)	150 000
Majdanek	50 000

- Andre leirer (Bergen-Belsen, Buchenwald, Mauthausen, Dachau, Stutthof o.l.). 150 000
 - Gøtta-komplekset og de rumenske transittleirene 100 000
 - Myrderier utført av kroatisk fascister (Ustasja) under 50 000
 - Tilsammen ca. 5 100 000
- Kilde:** Raul Hilberg: «The Destruction of the European Jews». Holmes and Meier, New York, 1985, bind 3, side 1219.